

1

Maandag

IK HEET RENEE GILMORE, maar eigenlijk is dit het verhaal van Danny.

Danny, degene die me heeft gered. Degene die me heeft geholpen om weer in liefde te geloven. Mijn schat van een Danny. Mijn priester die geen priester meer was, omdat hij nooit veel om religie had gegeven. Mijn mentor, mijn rots, mijn geliefde, die door mij achter de tralies was verdwenen.

Hij zat drie jaar lang in de gevangenis. In die tijd en met zijn geduldige hulp heb ik al mijn schuldgevoelens achter me kunnen laten. In mijn gedachten had ik alles op een rijtje, mijn wereld was compleet, ik had genoeg op mijn bankrekening staan en mijn vijanden waren in geen velden of wegen meer te bekennen.

Dat dacht ik tenminste.

De waarheid is dat ikzelf altijd mijn grootste vijand was. Ik ben altijd een berekenend persoon geweest en zorgde er altijd nauwgezet voor dat ik alles netjes op orde hield. Ik heb een buitensporig groot vermogen om spijkers met koppen te slaan en de problemen van dit leven tegemoet te treden wanneer dat nodig is, maar mijn eerste reactie op de grootste crises lijkt meer

op een totale ineenstorting dan op een veerkrachtige, opwaartse beweging. Als een motor die zuchtend en steunend rondgeslingerd wordt tot hij met een oorverdovend gebulder tot leven komt.

De ochtend dat mijn wereld finaal instortte, stond ik in mijn keuken en probeerde te besluiten wat ik als ontbijt zou nemen. Normaal gesproken was dat gemakkelijk, omdat ik een gewoontedier was. Maar als ik het gevoel had dat de wereld om me heen niet op orde was, kroop de benauwdheid als een obsessief spook mijn gedachten binnen. Het zijn vaak de kleine dingen die beschadigde mensen dwarszitten, omdat we ervan overtuigd zijn dat kleine dingen samen tot grote dingen leiden en dat die grote dingen in monsters veranderen die ons met huid en haar opvreten.

Een onopgemaakt bed wordt in ons hoofd bijvoorbeeld al snel lakens op de vloer. En dan kussens op het tapijt, gevolgd door vieze sokken en onderbroeken en broeksriemen en kranten en lege kartonnetjes en andere rommel, die zich allemaal weer ophopen tot grote bergen vuilnis die ratten en kakkerlakken aantrekken. Een vies bord in de gootsteen is in gedachten al een stapel beschimmelde afwas, omgeven door half leeggegeten bakken lasagne en aangekoekt bestek en lekkende flessen afwasmiddel en vettige potten en pannen, waar al die ratten en kakkerlakken zich kunnen nestelen en volvreten, terwijl ze jouw ondergang aan het bekokstoven zijn. De badkamer – och heden! – laat me niet hoeven beginnen over de verschrikkingen waartoe een natte tandenborstel uiteindelijk kan leiden.

Een lichte afwijking maakt plaats voor een complete chaos en voor je het weet, heb je je verschanst in het laatste veilige hoekje van je huis, gewapend met een oude .38 Special en slechts twee kogels om het legertje ratten mee van je lijf te houden, die je uitdagen om een schot op hen te lossen terwijl ze over de bergen beschimmelde vuilnis krioelen. Je kunt die chaos vermijden door ervoor te zorgen dat alles perfect op orde is, inclusief dat wat je in je mond stopt.

Ik weet dat het voor mensen die geen last van dwanggedachten

hebben enigszins irritant is, maar het is een feit dat we allemaal op de een of andere manier wel ergens beschadigd zijn. We uiten die gebrokenheid alleen op verschillende manieren. Sommigen doen dat met een onverzettelijke vastberadenheid die de wond afschermt, maar die tegelijkertijd hun beste vrienden op afstand houdt. Sommigen met eten of andere zintuiglijke verslavingen. Sommigen door continu zo druk bezig te zijn dat ze niet eens de tijd krijgen om zichzelf goed te leren kennen. En weer anderen ontkennen het gewoon.

Danny, de man die mij liever was dan mijn eigen leven, was ervan overtuigd dat onze gedachten en emoties niet bepalen wie wij in werkelijkheid zijn. We zijn een bewustzijn dat gescheiden is van gedachten, overtuigingen en emoties, en dat daar tijdelijk mee moet zien om te gaan, tot de dag dat we sterven. In werkelijkheid zijn we liefde en kunnen we Gods liefde het beste vinden wanneer we ons met zwijgende ziel in zijn aanwezigheid bevinden, voorbij onze gedachten en emoties. Maar goed, Danny was een priester.

Haal even rustig adem, Renee, zei hij vaak. Laat het allemaal los. Leef in het heden, niet uit angst voor het verleden, dat alleen maar een illusie is.

Gemakkelijker gezegd dan gedaan.

Geloof me, ik heb het geprobeerd, maar ik hield het voornamelijk een beetje rustig vanbinnen door mijn wereldje op orde te houden. Voor mij persoonlijk had zich dat op de een of andere manier vertaald in elke dag een ontbijtje met één hardgekookt ei, een halve grapefruit met een beetje suiker erop en een glas sinaasappelsap.

Gekleed in een geel geblokte, korte flanellen pyjamabroek met bijpassend pyjamajasje, stond ik midden in mijn driekamerappartement met keuken aan de noordkant van Long Beach en keek ik met vage blik naar de koelkast, met de gedachte dat ik eens normaal moest doen en iets anders moest nemen dan mijn gebruikelijke ontbijt.

De koelkast was wit, net zoals de broodrooster, de elektrische blikopener van GE, de houten keukenrolhouder en het fornuis

– allemaal net zo brandschoon en glimmend als de opgepoetste chromen kraan.

Ik deed een stap naar de koelkast toe en trok hem open. Eieren: twee dozijn. Opgestapeld in twee doorzichtig plastic houders rechts van mij, precies tot aan de rand van de glazen ligger. Sinaasappelsap: één halfleeg, doorzichtig plastic vaatje naast de eieren. Grapefruits: drie, in een houten schaal eronder. En er stond nog meer in: Zico kokoswater, kaas, boter, tomaten – het gebruikelijke spul dat elke vegetariër op voorraad zou kunnen hebben, elk ding netjes op zijn plek. Maar eigenlijk het enige wat ik zag, waren eieren, grapefruits en sinaasappelsap.

Ik vermoed dat dat meer onbewust dan bewust was. De meeste mensen hebben soortgelijke gedachten; ze identificeren en ordenen ze alleen niet op de manier zoals sommige van ons neigen te doen.

Het kostte me zeven minuten om het ei te koken, de grapefruit te snijden en de sinaasappelsap in een hoog, smal glas te schenken. En toen nog eens drie minuten om het pannetje af te wassen en te drogen, het broodmes schoon te maken, en het aanrecht, de gootsteen en de kraan af te drogen en op te poetsen. Ik noemde het mijn tien minuten ontbijtstart.

Tevredengesteld ging ik op de barkruk met leuning aan de wit betegelde ontbijtbar zitten, sloeg mijn ene been over het andere en at mijn ontbijt zoals ik dat altijd deed – eerst een slokje sinaasappelsap en dan een hapje ei.

Mijn therapeut, Laura Ashburn, beweerde dat ik in elk geval borderline en een dwangneurose had, gekenmerkt door hardnekkig aanhoudende gedachten en impulsen die een extreme bezorgdheid veroorzaakten, ondanks het besef dat die gedachten absurd waren. En het was duidelijk dat die gedachten onder meer werden vertaald in een hang naar overdreven hygiëne en ordelijkheid. Ik volgde haar advies op en probeerde Zolof en daarna Prozac, maar ze hielpen nauwelijks en van allebei begon ik 's nachts overmatig te zweten. Ze zeggen dat het gemiddelde matras een thuishaven is voor complete kolonies microscopisch kleine mijten die, als je ze niet regelmatig verdelgt, al snel de helft

van het gewicht van je matras uitmaken. Geef ze een nachtelijk dieet van vers zweet en je slaapt al snel op een zwerm mijten die jou meer zien zitten dan je matras.

En nog erger, de Prozac die uit je poriën sijpelt wanneer je slaapt, heeft niet dezelfde rustgevende werking op mijten als op de mens. Het spul maakt gemene kleine mutanten van die beestjes, die uitgroeien tot kwaadaardige monstertjes ter grote van een rat met een voorliefde voor vlees. Die theorie kwam natuurlijk voort uit mijn overactieve fantasie en was niet gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, en ik geloofde het ook niet echt, maar ik bleef daardoor wel naar alternatieve oplossingen zoeken. Danny zou zeggen dat die angsten niet mijn echte ik waren, net zomin als mijn overmatige bezorgdheid dat was.

Om eerlijk te zijn, ben ik vrij normaal.

Mijn vader en moeder gingen scheiden toen ik een tiener was en mijn vader verdween daarna geheel uit mijn leven. Op mijn twintigste, nadat mijn moeder was omgekomen bij een auto-ongeluk, verliet ik Atlanta en ging ik op weg naar Californië met vijftienduizend dollar aan levensverzekering op zak, vastbesloten om een nieuw leven te beginnen in de wereld van de cosmetica.

Dat werkte niet helemaal zoals ik had gepland. Een paar jaar lang leek alles op rolletjes te lopen: cursussen bij Beautiful Styles Cosmetology in Burbank, een aardig appartementje en geld genoeg om de dingen te kopen die ik nodig had. Maar mijn geld was op voor ik mijn nieuwe vaardigheden kon verzilveren en om de een of andere reden (ik snap nog steeds in de verste verte niet hoe) kreeg ik de verkeerde vrienden. Wat was begonnen als een baantje om wat brood op de plank te krijgen, mondde uit in het experimenteren met diverse stoffes die me overleverden aan de genade van enkele heel onprettige types.

Ik mag dan plat op mijn snufferd zijn gevallen, maar wat telde, was dat ik sindsdien weer een vrouw was geworden die alles op orde had, die de hele wereld aankon.

Nou ja, min of meer.

Ik hief mijn glas op en spoelde het laatste stukje gekookt ei

weg, waarna ik opstond en het bord, de lepel en het glas afwaste. Ze pasten allemaal precies in het kastje en de lade.

Ik liep mijn slaapkamer in en wierp een blik op het groen met geel geblokte dekbed dat glad onder de rand van de bijpassende kussens was getrokken. Er bovenop lag een donzige witte tijger. Naast het bed stonden twee nachtkastjes met kristallen schemerlampen erop, een eiken schommelstoel in de hoek, en de kleine inloopkast was gevuld met elk willekeurig kledingstuk dat ik wilde hebben, wat op zich niet zo veel was. Het met goudkleurig ribfluweel beklede bankstel in de woonkamer, het bureau met de computer in mijn kantoortje – het was allemaal niet echt van mij. Danny had het voor me gekocht.

Danny Hansen, de priester die geen priester meer was, die in mijn plaats gevangen zat en een straf van vijftig jaar uitzat. Mijn echtgenoot die nooit wettelijk mijn echtgenoot was geweest, hoewel dat voor mij geen verschil maakte. Ik had geen papertje nodig om hem mijn liefde te betonen.

De telefoon op de ontbijtbar ging over en ik draaide mijn hoofd om. Het gebeurde niet vaak dat ik om negen uur 's ochtends werd gebeld. Mijn eerste gedachte was dat het waarschijnlijk een telefonisch verkoper was. Of de gevangenis, die me belde om me te vertellen dat er iets vreselijks was gebeurd met Danny.

Tring...

Ik haastte me terug naar de keuken en griste na de vierde keer overgaan de hoorn van de haak, zag dat er *Onbekend* op het schermje stond en drukte het ding tegen mijn wang. 'Hallo?'

Heel even dacht ik een zachte ademhaling te horen. Ik kreeg al de neiging om me angst te laten aanjagen, maar liet het los, met de redenatie dat het niet meer was dan een zwakke ruis op de lijn. Ik was veel te paranoïde.

Mijn verbeelding kende geen grenzen. Het was niemand. Of misschien was het toch een ademhaling.

Nee, alleen statische ruis.

Ik hing op en keerde terug naar de badkamer, waarbij ik allerlei onredelijke gedachten van me afzette die door mijn hoofd stuiterten. Danny belde me met het mobieltje van een bewaker,

bloedend uit een aantal wonden terwijl hij aan de zijkant van de weg lag waar het gevangentransport over de kop was geslagen en alleen hij het had overleefd. Hij was te gewond om te kunnen praten. Hij had mijn hulp nodig.

Maar ik wist dat dat niet zo was. Iemand moest gewoon een verkeerd nummer hebben gedraaid.

Ik kreeg er een knoop van in mijn maag onderweg naar de badkamer. Het is niet makkelijk voor mij om echt duidelijk te maken hoeveel ik van Danny hield. Misschien zou je het begrijpen als je hem kende zoals ik hem kende.

Hij was opgeroeid in Bosnië, tijdens de oorlog, en had op vijftienjarige leeftijd moeten toekijken hoe Orthodoxe 'christenen' zijn moeder en zussen verkrachtten en vermoordden. Danny had gedaan wat elke radeloze jonge man waarschijnlijk zou doen in zo'n gewelddadige situatie: hij vond een vuurwapen, verborg zich thuis achter het fornuis en schoot de mannen dood die zijn familie hadden vermoord.

De daaropvolgende vier jaar vocht hij mee in de oorlog en werd een van de meest gevreesde moordenaars in dat afschuwelijke conflict. Toen de gevechten ophielden, kwam hij naar de Verenigde Staten en werd hij ter nagedachtenis aan zijn moeder, die een toegewijd katholiek was geweest, priester. Hij wilde zijn deel bijdragen aan het rechtzetten wat er in deze wereld verkeerd ging, vanuit de positie van iemand die vreselijk onrecht had aanschouwd.

Maar Danny's verlangen om slachtoffers zoals zijn moeder en zussen te helpen, werd zijn ondergang. Het begon enkele jaren nadat hij priester was geworden, terwijl hij een jongen hielp die het slachtoffer was geworden van een pedofiel. De pedofiel wist uit de gevangenis te komen, dankzij zijn vader die rechter was, en had toen de jongen vermoord wiens getuigenverklaring had geholpen om hem achter de tralies te laten verdwijnen.

Danny was woest geweest, had de pedofiel meegenomen naar een loods en daar zijn penis afgesneden. Hij was niet van plan geweest om hem te vermoorden, maar de man was doodgebloed. En in plaats van zich aan te geven, had Danny de daad voor zich-

zelf gerechtvaardigd en de moord verdoezeld, iets waar hij spijt van kreeg enkele jaren nadat hij mij had ontmoet.

Dat was Danny's eerste slachtoffer in dit land. De tien jaar daarop kwamen er nog meer bij, veel meer, die allemaal een zware straf verdienden, maar geen van allen waren gegrepen door de lange arm der wet. Hij gaf zijn doelwitten altijd één kans om te veranderen, maar als ze weigerden, veranderde hij hen permanent, zoals hij het uitdrukte. Hij was geen seriemoordenaar met een zielige neiging om te moorden, maar een soort verontruste burger die de onderdrukte mens ondertussen diende als priester, hoewel hij zeer onorthodox was in zijn methodes.

Hij bewoog zich buiten de wet om, op dezelfde manier als de mensen in nazi-Duitsland deden die Joden hielpen onderduiken. Op dezelfde manier waarop Martin Luther, Gandhi en Jezus aan de wet voorbijgingen om in hun tijd op te komen voor waarheid en gerechtigheid.

Wat dat betreft leken Danny en ik erg veel op elkaar. Ik was een van die misbruikte slachtoffers die hij was komen redden. Ook ik had een man het leven ontnomen die anders zijn vrouw en kinderen zou hebben vernietigd, in de wetenschap dat de wet hen nooit zou redden. Ik probeer niet te rechtvaardigen wat wij hebben gedaan. Dat was absoluut fout. Ik had de verantwoordelijkheid voor mijn misdaden op me genomen en was echt van plan om de prijs daarvoor te betalen. Dat meen ik.

Maar Danny en ik werden verliefd op elkaar en op het laatste moment kwam hij tussenbeide, nam de schuld op zich voor wat ik had gedaan en eiste dat ik mijn vrijheid zou behouden. Hij kende de oorlog; hij kende de gevangenis. Hij bleef volhouden dat de gevangenis me zou opvreten en vernietigen, en daar kon hij niet mee leven. En geen enkel bezwaar van mijn kant kon hem van gedachten laten veranderen.

Nadat ik dat hijgerige telefoontje had gekregen, liep ik naar de badkamerspiegel, haalde mijn nog geen week oude tandenborstel uit de houder, draaide de kraan open, maakte de tandenborstel nat en begon aan mijn kiezen linksonder. Tandens zijn veel zwakker dan iedereen zich realiseert. Zelfs een klein spikkeltje

voedsel kan al snel een rottende bende veroorzaken als er niets aan wordt gedaan.

Danny zat in de gevangenis en ik was alleen. Wanhopig alleen en me er maar al te zeer van bewust dat dat mijn schuld was.

De telefoon ging nog eens over en ik maakte snel mijn tandenborstel schoon en spoelde mijn mond. Een beeld van Danny die moeite moest doen om de toetsen van een mobieltje ingedrukt te krijgen terwijl hij in een plas bloed naast een gekantelde politiebuis lag, kwam weer in mijn gedachten op. Of misschien was hij nu door het hoge gras gekropen en verborg hij zich voor de bewakers tot ik hem kwam redden.

Het was absurd, dat besepte ik wel, maar dat was wat er door mijn hoofd schoot.

Ik haastte me terug door de slaapkamer, vloog de hoek van de deur om en griste de hoorn van de haak.

Onbekend.

Deze keer was duidelijk welk geluid te horen was. Het was geen statische ruis. Het was een ademhaling.

Ik luisterde er enkele lange momenten naar en kreeg er de zenuwen van. Het verschil tussen statische ruis en een zware ademhaling is nogal duidelijk, en toen de zekerheid dat ik naar dat laatste stond te luisteren begon te bezinken, werd mijn eigen ademhaling steeds oppervlakkiger.

Het zou dezelfde dronken idioot kunnen zijn die twee keer achter elkaar het verkeerde nummer had gebeld. Het zou Danny kunnen zijn die in het gras verborgen lag en die niet kon praten omdat zijn strot was doorgesneden, of bang was dat hij zichzelf zou verraden als hij iets zei. Maar het kon ook een maniak zijn die in mijn oor stond te hijgen.

Ik *moest* het weten.

‘Danny?’

Meer gehijg, zwaarder nu. Een man die overliep van de perverse fantasieën. Een van mijn burens die door een gaatje in de muur stond te gluren. Een vakkenvuller die wat bijverdiende met een mes en een touw.

Ik begon de telefoon al neer te leggen, maar kwam niet verder

dan een nauwelijks waarneembaar trekken van mijn biceps toen de ademhaling veranderde in een diepe, dikke stem die een kortsluiting veroorzaakte in de motorische zenuwen van mijn arm.

‘Ik weet wie jij bent, Renee.’ Weer die ademhaling. En toen: ‘De priester zal sterven.’

Klik. De telefoon in mijn hand zweeg als het graf. De kamer begon te draaien.

Mijn totale instorting begon op dat moment, toen ik hoorde dat Danny zou sterven.

2

PRECIES OP HET MOMENT dat Renee Gilmore die noodlottige woorden hoorde, zat Danny in de wachtkamer voor het kantoor van de directeur in het Basal Institute of Corrections and Rehabilitation, ten zuidoosten van Wrightwood, vlakbij de Interstate 15. Zijn verhuizing van de Ironwood State Prison was om twee uur 's nachts begonnen en had zeven uur geduurd, waarvan hij maar drie uur in het transportbusje had gezeten.

Hij had alle instructies feilloos opgevolgd, zoals hij altijd deed. Hij was beleefd, zei alleen iets wanneer er iets tegen hem werd gezegd, bemoeide zich met zijn eigen zaken en was enkele uren eerder in een relatief goede bui aangekomen. Drie jaar gevangenschap in de overbevolkte gevangenis in Californië had hem duidelijk gemaakt dat hij echt een buitenstaander was, zowel vanbinnen als vanbuiten. Hij zou zijn tijd uitzitten, zoals door de wet was bepaald, maar in zijn hart hield hij zich nog steeds aan geen enkele wet die in conflict was met de grotere waarheid.

Het systeem maakte graag duidelijk dat een gevangene er zelf voor koos of hij een zware of makkelijke tijd zou hebben. Danny had dat niet gedaan. Hij zat *zijn* tijd uit. Niet meer en niet minder.

Ze zeiden dat het in gevangenis beter is om te vechten en respect te verdienen, dan weg te lopen en je waardigheid te ver-

liezen. Ze zeiden dat moeilijkheden ontwijken je iets kost. Dat het gevecht jou uitzoekt en jij niet het gevecht.

Dat was natuurlijk allemaal waar, maar Danny maakte zich niet druk om het onrecht dat hem werd aangedaan en probeerde ook de ongeschreven regels niet te veranderen die daar de oorzaak van waren. Hij incasseerde de klappen, als een betonnen muur, zonder wraak te nemen en zonder meer verwondingen op te lopen dan één oppervlakkige steek van een provisorisch mes in zijn zijde. Vergeleken met de lichamelijke en mentale verwondingen die hij in de oorlog in Bosnië had opgelopen, waren de klappen die hij in Ironwood had opgelopen prima te doen.

Het lijden van *andere* gevangenen, die het slachtoffer werden van de handelaren en de gangbangers die het voor het zeggen hadden in de gevangenis, was echter een stuk moeilijker te behappen geweest.

En wat hem nog zwaarder was gevallen, was dat hij niet bij degene kon zijn die hem liever was dan zijn eigen vrijheid. Als hij aan haar dacht, was het alsof er prikkeldraad langs zijn hart werd getrokken. In zoveel opzichten was Renee zijn leven. Er stonden betonnen muren tussen hen in, maar in zijn gedachten waren ze één. Haar stem fluisterde onophoudelijk in zijn oren.

Als Renee iets dwarszat, zat dat Danny dwars. Als huismijten haar wereld overnamen, deden ze dat ook met die van hem. Als ze liever grapefruits had dan sinaasappels, wilde hij er twee, hoe bitter ze ook mochten smaken. Als zij zich afvroeg waarom de wereld op zijn kop stond, deed hij hetzelfde, altijd met een vriendelijke reactie en een duwtje naar een minder stormachtige analyse van de werkelijkheid, maar hij kon haar zorgen nooit zomaar opzij zetten. Ze waren *haar* waarheid.

Ze wist natuurlijk niet hoe erg hij haar miste, hoe hij helemaal in beslag werd genomen door haar veiligheid en geluk, hoe diep zijn verdriet was om het feit dat ze niet bij elkaar waren. Als ze wist hoeveel hij om haar gaf, zou ze nog meer lijden dan ze al deed, omdat Renee meer van hem hield dan ze van zichzelf kon houden.

Elk moment dat hij wakker was, liep ze rond in zijn hart, overlopend van onbeduidende zorgen die hem niets zeiden, behalve dan dat ze van haar waren. En de rest van hem zat zijn tijd uit in een gemeenschap die gevangenis heette, verborgen voor de rest van de wereld. Een totaal op zichzelf staande cultuur, net zo buitenaards als Mars voor degenen die aan de andere kant van deze hoge muren leefden; een universum op zich, met een totaal andere reeks normen en waarden. Als leden van deze subcultuur werden gevangenen een heel nieuw soort schepsels. Maar wat voor soort eigenlijk?

99 procent van wat hier gevangen zat, zou terugkeren naar de maatschappij, zoals het hoorde. Als al deze gevangenen achter de tralies zouden worden gehouden, zou op een gegeven moment meer dan de helft van alle Amerikanen achter slot en grendel zitten. De hamvraag was in wat voor toestand iemand weer uit de gevangenis tevoorschijn zou komen. Zou hij genoeg zijn gestraft en een veranderd mens zijn, die er klaar voor was om de uitdagingen van het leven aan te kunnen terwijl hij de regels opvolgde? Of zou hij een verbitterd, verhard persoon zijn geworden, bewapend met nieuwe, nog gewelddadigere overlevingstactieken?

De puppy's, zoals Danny soms dacht over de nieuwelingen, baarden hem nog de meeste zorgen. Je kunt een puppy een tik geven omdat hij in zijn enthousiasme tegen je heen op springt of op je voet pist, zoals je een joch van achttien een tik voor zijn hoofd geeft voor het bezit van wiet. Maar stop diezelfde puppy een aantal jaar in een kooi met een paar woeste pitbulls en hij komt er een stuk minder speels en behoorlijk bijtgraag weer uit.

In het Amerikaanse gevangenisstelsel worden de zwakken vaak gedwongen om sterk te worden om de jagende wolven te overleven, waardoor ze te vaak zelf wolven worden. Niet gewelddadige criminelen leren vaak geweld aan te wenden; jonge gevangenen die zijn opgepakt omdat ze iets te enthousiast waren in hun zoektocht naar wat plezier, leerden vaak dat je agressie en boosheid nodig had om te overleven. Sommige mensen noemden het Amerikaanse gevangenisstelsel een

monsterfabriek, een omgeving die veel te vaak degenen die er naar binnen gingen kapot maakte.

In Ironwood had Danny weinig of niets van het leven verwacht, omdat er niet veel werd aangeboden. Hij had geleerd om op een stil plekje diep in zijn gedachten te leven, iets wat alleen werd verstoord door het intense lijden van anderen, die hij niet kon helpen. Anders dan de meeste gevangenis-puppy's, had Danny zijn nieuwe leven geaccepteerd en geleerd om redelijk tevreden te zijn met zijn situatie.

Maar na slechts enkele uren in Basal vroeg hij zich af of zijn vastbeslotenheid om met niets tevreden te zijn hier niet in de knel zou komen. Als Ironwood een gevangenis was die niets te bieden had, leek Basal er een te zijn die juist alles te bieden had.

Dat besef kwam bij hem op op het moment dat hij bij de zij-ingang uit het busje stapte en zijn longen vol zoog met berglucht. Nadat hij drie dodelijke zomers smoorheet weer in Ironwood had overleefd, was hij vergeten hoe prettig schone, koele lucht kon aanvoelen.

Het gazon was niet bruin of grijs, maar groen. Het gebouw zelf had de vorm van een enorm kruis – vier vleugels om alles in onder te brengen. De buitenmuren waren opgetrokken uit schitterende stenen blokken, en een trap die naar een gebogen ingang leidde, had heel makkelijk kunnen worden aangezien voor de verwelkomende poort van een pittoreske kathedraal, ware het niet dat de woorden boven de afgegrensde, zwart ijzeren poorten duidelijk maakten dat het hier om een penitentiaire inrichting ging. Ironisch, dacht hij. Een gevangenis die was gebouwd als een kathedraal.

Een enkel motto, in het traliewerk verwerkt, maakte duidelijk wat de ideologie van deze gevangenis was: *Oog om oog*.

'Laten we gaan.' De stem van de bewaker zette hem weer met beide benen op de grond en hij volgde de man door de hoofdpoot Basal in. In de inboekruimte lag tapijt en het meubilair was van dure houtsoorten gemaakt, met schalen snoep op de balie. De bewakers gingen gekleed in modieuze zwarte broeken en konden zo worden aangezien voor hotelconciërges, in plaats

van voor getraind bewakingspersoneel dat de zware criminelen in de gaten moest houden.

Als enige overgeplaatste had hij die ochtend geen andere gevangenen ontmoet. Nadat hij een uur in de comfortabel gemeubileerde ontvangstruimte had gezeten, begon hij zich af te vragen of Basal niet per ongeluk een instituut voor geestelijk gestoorden was. Een nieuw soort sanatorium. Misschien was hij wel hierheen gebracht om zijn geestelijke gezondheid te onderzoeken. Buiten de wetenschap dat dit een experimentele gevangenis was met betere accommodaties, wist hij niet veel over Basal.

Naast enkele simpele aanwijzingen zei niemand iets tegen hem, weer iets vreemds in vergelijking met de continue bevelen van de gevangenvaarders in Ironwood. Toen hij ten slotte naar de balie toe liep en op beleefde toon aan de dame erachter vroeg of Basal een Extra Beveiligde Inrichting was, vertelde ze hem eenvoudigweg dat de directeur hem alles zou uitleggen wanneer hij die later die ochtend zou ontmoeten. Directeur Marshall Pape zag persoonlijk toe op het verwelkomen en begeleiden van elk nieuw lid, zei ze.

Lid. Geen gevangene.

Het intake onderzoek bestond uit een lange vragenlijst over zijn fysieke en medische verleden, afgenomen door een arts in een wit jasje, in een klein kamertje dat je in elke huisartsenpraktijk zou kunnen tegenkomen. Basals versie van een grondige foullering.

Gekleed in een nieuwe blauwe broek en een lichtbruin overhemd met korte mouwen die ze hem hadden gegeven, zat Danny nu op een hogere verdieping in een receptieruimte die een gemiddeld advocatenkantoor in het centrum van Los Angeles niet zou hebben misstaan. De zes stoelen waren gevoerd en er lag nieuw bruin tapijt op de vloer. Op beide bijzettafeltjes stonden koperen lampen, verderop een boekenkast vol juridische boeken, drie ficussen in gebroken witte potten en op de eiken salontafel lagen twee recente exemplaren van het tijdschrift van *National Geographic*. Op een stoel bij de deur zat een bewaker, die een *Sports Illustrated* doorbladerde.

Danny had zich zonder problemen naar hem toe kunnen haasten om hem uit te schakelen voor andere bewakers konden worden gealarmeerd, als hij dat van plan was geweest. Ze hadden niet de gebruikelijke voorzorgsmaatregelen genomen, zoals voetboeien met een ketting die weer met zijn handboeien verbonden was.

Vreemd. Waarom niet?

Hij zag in deze ruimte zo vijf, zes voorwerpen die iemand met Danny's training en mogelijkheden als wapen kon aanwenden. De aardewerken potten konden worden gebroken om een scherp als provisorisch mes te gebruiken; het dikke staaldraad dat de lampenkappen ondersteunde, kon worden gebruikt als dodelijke zweep of als steekwapen; de matglazen bol om de plafondlamp en ook het glas van alle andere gloeilampen zouden net zo effectief zijn als scheermesjes. In de juiste handen. Die van hem, bijvoorbeeld.

Van wat hij tot dusver had gezien, waren de enige tekenen dat dit inderdaad een zwaar bewaakte gevangenis was de serie afgesloten deuren die de administratieve vleugel van de rest van de gevangenis scheidde, de dubbele, zeer zwaar uitgevoerde deuren bij de ingang en de drie ondoordringbare hekken om het complete complex.

De deur van de directeur ging open. Een lange man met kalend hoofd, die gekleed ging in een nette bruine broek met een vouw en in een wit overhemd, vulde de deuropening en keek Danny met hangende blauwe ogen aan. Dit was de directeur: Marshall Pape.

Danny stond op. De man had hoge jukbeenderen, die zijn gezicht een harde uitdrukking gaven, maar verder zag hij eruit als de eerste de beste directeur van middelbare leeftijd die je zo een bank zou zien binnen lopen.

'Welkom in de hel,' zei Pape.

Zijn ogen bleven een hartslag lang op Danny rusten voor zijn gezicht oplichtte door een glimlach.

'Bij wijze van spreken. Kom alsjeblieft binnen.'

Danny gaf hem een knikje en liep het kantoor in. De deur ging

zachtjes achter hem dicht en er schoof een elektrische grendel op zijn plaats, waarmee de mogelijkheid werd uitgesloten om te proberen hier weg te komen met de directeur als gijzelaar.

Drie rode cameralampjes knipoogden naar hem vanuit de hoeken van de kamer, dicht bij het plafond. Degene die dit nieuwe complex had ontworpen, had in elk geval zijn best gedaan om minder conventionele en veel geraffineerdere maatregelen te treffen dan in de oudere gevangenissen. Danny vermoedde dat er op dit moment een vuurwapen op zijn hoofd was gericht, dat wachtte tot hij een pen van het bureau zou grissen om daarmee de directeur te lijf te gaan.

Het kantoor was groot en luxueus ingericht, met wandpanelen van donker hout, boekenkasten, aardbollen, verscheidene lampen en twee grote familieportretten. Daar stond een vrouw met grijs haar op, waarschijnlijk de echtgenote van de directeur, en twee oudere kinderen, een jongen en een meisje. Voor het enige raam hing vitrage.

‘Ga zitten, Danny.’ De stem van de directeur klonk zacht en geruststellend. Hij gebaarde naar een van de drie gemakkelijke lederen stoelen met hoge rugleuning tegenover zijn bureau. ‘Ter informatie, dit gesprek wordt bekeken en opgenomen. Heb je familie?’

‘Nee, meneer.’

‘Nee?’ Hij keek naar een van de familieportretten. ‘Dat is jammer. Iedereen heeft familie nodig. Er is niets belangrijkers in deze wereld dan van je familie houden en door hen geliefd te zijn. Daarom doe ik dit werk, weet je. Om gezinnen zoals die van mij te beschermen. De gemeenschap eist dat van mij en daar zou ik mijn leven voor geven.’

Danny zei niets.

De directeur sloeg langzaam een dossier open, bestudeerde Danny even en leunde toen achterover in zijn stoel.

‘Laten we beginnen bij het begin, als je het niet erg vindt. Weet je hoeveel mensen er in de Verenigde Staten in de gevangenissen zitten, meneer Hansen?’

‘Nee.’

‘Volgens de laatste statistieken zit er continu één op de honderd volwassen Amerikanen achter de tralies. Puur volgens de cijfers maakt de gemiddelde volwassen man in dit land 15 procent kans om in zijn leven in de gevangenis terecht te komen. Vind je dat niet een beetje veel?’

Hij had gehoord dat het 10 procent was. ‘Nogal, ja.’

‘Inderdaad. En dank je dat je zo direct reageert. Dat waardeer ik.’

Danny knikte.

‘De ongelofelijke hoeveelheid mensen die in dit land in de gevangenis belandt, wordt nog alarmerender wanneer je in overweging neemt dat, hoewel de Verenigde Staten slechts 5 procent van de wereldbevolking uitmaakt, het aantal gevangenen hier 25 procent van het gevangenenbestand over heel de wereld beslaat. De verhouding tussen gevangenen en de rest van de populatie is hier gemiddeld vijf keer zo hoog als in de rest van de wereld. Per hoofd van de bevolking hebben we zes keer zoveel gevangenen als in Canada en twintig keer zoveel als Japan. Dat is een toename van 700 procent ten opzichte van 1970. Maar weinig mensen realiseren het zich, maar de Verenigde Staten is hard op weg om een strafkolonie te worden. Schrik je daarvan?’

‘Nogal, ja.’

‘Blijf er nog even bij, want ik wil dat je begrijpt waar ik met dit verhaal naartoe wil. Vandaag de dag zit 1 op de 31 mannen in de Verenigde Staten in de gevangenis of heeft tbs. In Californië ligt het percentage recidivisten op 70 procent. Zoals je weet, worden de sportzalen in Ironwood niet meer gebruikt voor recreatie, maar om honderden stapelbedden in kwijt te kunnen, een poging om meer dan twee keer zoveel gevangenen kwijt te kunnen dan waarvoor dat complex eigenlijk is ontworpen. En met dat allemaal in je achterhoofd moet je jezelf één vraag stellen: waarom? Waarom gaan er zoveel mensen naar de gevangenis, Danny? En waarom valt 70 procent van de mensen die wordt vrijgelaten weer terug?’

Het klonk als een retorische vraag, dus zei Danny niets.